

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Commentarius in VIII libr. philosophicorum Arist.
exceptus a Michael Schweizer, mon. Salemitani professo -
Cod. Ettenheim-Münster 359**

Specius, Johannes

[S.l.], 1596

Quaestio 3tia

[urn:nbn:de:bsz:31-132384](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-132384)

agendi novam: Jam u' ipsi efficienti alicui fit ut
 e' sua forma educta atq; adeo sua una in forma
 efficiendi opa ex potentia sua educta causalitatem sua
 experiat utq; compositum instituat. potest itaq; fi
 nib' dicitur causam omnin' casu id' in origine ad modu'
 iam telaratum s' est limitate; quodq; a agente qua
 agi dignus ac instantis est ita in ordine movendi
 id excellit q' movet eum notum; quo no' se h' fi
 Neg' r' cum ipse moveat laterat ead' e' ab alio move
 atur ut ait Aster 3° d' q'ia sep 54. Quamvis cu' ^{Quo}
 ca hoc fitne finalis caa efficiente instantior Nota ^{respondet}
 du' finalen caa' p're comparari ut in agente quod
 ipse allit & metaphisica notione contat; ut cum
 eig' opae aut medij q' ad obtinendu' fine appli
 ank. Reliquis n' p'sent' om'is si cum agentis
 opae tantummodo g'ferat dicitur e' caa' finalen
 interdu' e' ^{effectu} efficiens nobilior; interdum non e'.
 pars prior tum ex alio tum ex beatifica sanctorum
 g'emplare q' nostroru' actionu' finis est ipse longe
 p'stantior ac ostentior colligi p't: postea uere exem
 pla quotidie occurrunt a'ingbant. v. g' cum quis
 pecunia iumulanda p'ndat philosophat cu' ta' p'p'ia
 p'ndat pecunia ut maximu' cumuli p'p'et.
 Sed siu' solet finem caa' e' nobilioru' illis dare bo ^{de dicitur}
 nitatem a nobilitate ordinis & nequam. primum
 p'let q' a media sua ab efficiente usurpata co'fe
 quendo

consequendi finis a noie usurpant & ad istud. po
 stoy et clam e multa. n. p se no amarent qm auct
 ta q ferunt ad finem: sic amara potio accepta & qua
 bilis est pp sanitatem: sicuti quam ee debeat mery
 ra mediorum qz modis de qz ordo spectata expio
 quam n. medicamentum quantum illig quo spede
 habetee debeat attendit ex sanitate. Licet n. m
 dia nebum ac mesura a fine de sumat finis
 ipse modum non ht ut recte aperit Arist 1o ph
 6. Nam sanitas absp. no de mesura expositur
 medicamenta eateg tm quaterq ut sanitate gra
 curat.

NB.

3m dictum

3tio. In fine ee pinnua intentione ultimam expulsi
 ginatione: Unde hinc illud q e m in campando e uli
 mi in ostendo: qm ta non ita se accipienda tang
 p pmo cent uera: neq. n. siml p caat & uol
 anteq pt uita ut falet si qz domu iam facta
 appetat ut sanitatem iaxi parte gformare studeat.
 Unde nata e ita quoz dimisio qua finis diu
 Inat ni cor q opationi gopistunt ni quoz e pfa
 one agentia minime tendunt qz eam oo caq. opat
 ut eis conungi aut asfrimilari possint; quo pacto di
 e finis non solum creatura intellectualis q ipsofome
 pt s; et talis raa q stituitur diuini e p p
 suo modo affectat. et ni finis q agentia actioni

Quo modo hoc dicitur fit in
 intelligibili.

Finis dimisio.

4to igitur. ostendit. qd e' ca' p se i' quo effectus p se &
principalit' pendet h' effectus et p se & primita
h' pendet a tali fine q' r'aa' sua & futu' con-
suetudinem no' est aptus ut alia ad q'su' referri debeant q' et
ille finis est ca' p se ad principalit'.

5to dicitur. Sicut dicunt solimodo agentia intellectiva q' dicitur q' p'ic loque-
do agere p' finem; omnia u' & seip' carentia p'ic
agi qua' agere p' finem; hoc n. supra no' dicitur
ad finem p' dicitur a Deo & intelligentis probat in:

probat. Illud proprie loquendo agit p' finem q' fine & media
in illa ordinata cognoscit: at sola intellectiva p'ic fi-
nem & media forte cognoscit. q' illa sola proprie

probat Minor. agunt p' finem. probat Minor cognoscere fine
forte e' cognoscere illum tanq' sibi convenienter
& p' talia media p'ic augu'; cognoscunt
media forte e' cognoscere illa quatenus ordinata
& ducunt ad talem finem p'sequendum; at sola
r'oe p'ic sic cognoscunt finem & media q' sola
finem & media forte cognoscunt; omnia u' magis
in cognoscunt finem & media q' in appetunt
illam rem q' est finis ac sibi convenienter p' rem
illam ^{non} procurant p' talia ut talia media;
tm n. r'ati d' terminare postq' appetunt id
q' est finis ut qd sibi convenienter appetunt rem
q' est medium tanq' aliqd sibi convenienter non
ut qd h'no ordinem ad finem. Insuper uero

no maatibz qdem cognofunt media & fine in ea nullo modo apprehendant. Contra hoc deum obijci: In dem obiecto
 toum operationibz multa & admodum manifesta rōn nō di
 ad rōn nō di: qd nō oīs pōtēz rōn expōit fuit qd fine
 nō hō maatibz qd forte quoq; cognofunt: Hinc probat
 qd multa qdatione qua int fe uti cōfueverunt
 aues nō qd fōtū cōficiunt ac inuicem rōndent.
 Demde qd nō cōt multa ebueat uirtutum infignia. Hinc obijci
 ut nō leonibz magnanimitatē nō canibz auaritiā nō
 elephātibz prudentiā et: p̄terea qd cōm rōnnulla
 tanto ingenio & artificio fua opa molunt ut non
 nifi ex artis regula adiq; rōn officere uideantur.
 Demde qd fape numero bruta res futurab p̄fa p̄te.
 qd p̄tū mutabz flumibz & tempeftatē nō
 certitudine p̄muntiant. Sed rōndent Rōndent p̄
 bruta nō p̄tū nō nō qd hinc p̄tū
 rōn ab illi ebueat nō dītingui. Demde
 ipfa quoq; ficut loies agendi libertate p̄tū ee
 falſum ee nō p̄tū colligunt; qd fōtū bruta
 p̄tū nō nō qdā p̄tū nō qdā
 Ser. a. uulpes fubdola ft; ser aranea ingenio
 fa & infidiatrix; ser gues circumſpecta; ser lepo
 res fandi; ser lupi p̄dator; ser apes indu
 ſtria; ser formica p̄mida. Atq; ita qdā p̄
 cied ex mutua p̄p̄tione certum fūt opandi
 modū a quo non deſtēdunt. At ad fua opa certa

& nō alia sese applicant. Nō ita sgti hōes in una
specie quoniam unum certum opandi modum a nā
p̄cipuum observat s̄ pro ea qua possent arbitriū
bertate varia diversissimāq̄ studia complerēt.

Respondet ad 1^m. Ad 1^m respondet Animus s̄ nō unum concerta ut cū hō
emag rōis cum id signis natūty quō nō fieri potest

Respondet ad 2^m. Itaq̄. Ad 2^m tr̄ non nichilum s̄ nichilū quā
dam unū rā bñhō mēc in vitz ab agente hō

Respondet ad 3^m. 2° profusiva. Ad 3^m. opa ista quālibet rā
s̄ arbitriū ab illis conji. quō n. arbores et

Animalia facultatum in absq̄ sensu radices suas
tam mirabilē in terra desipas ac dispersas hō

ramosq̄ tanto ordine ac varietate ex hōiales
sic et dmta amantles sensum opē soloz p̄cip

Ita q̄ ē velut imago grām arhō opa sua ex
quunt. s̄ vltimū tr̄ bellior temperata

Et: p̄cipua idcirco dare q̄ cali & clementer in
flupū & qualitates abstrahat factū p̄cipū

art eiq̄ rāc nēitate obtinent; q̄ppe cum
libertate p̄dita minime sint. Itaq̄ letant hō

Itaq̄ alijq̄ rōibz & affectibz imitant p̄cipū
nom̄ in rōibz suis nunc s̄ diffident hō

Itaq̄ colligunt varietate. Cū nō ar factū
qualitates p̄cipiant quā hōc illa reddi p̄cipū

Itaq̄ rōibz nō occupant arq̄ ita
Itaq̄ ditionibz & mutationibz nō p̄cipū

Itaq̄ ditionibz & mutationibz nō p̄cipū

Itaq̄ ditionibz & mutationibz nō p̄cipū

Itaq̄ ditionibz & mutationibz nō p̄cipū

Itaq̄ ditionibz & mutationibz nō p̄cipū

auonodent. Veru^o in quora^o isti burloru^o n^ostin
 Ag q^o listat conho uerum e^o apud p^otes vide huc
 et col. 2. p^o 12. cum quo d^oing n^ostin
 eum illum xox e^o aliud q^ona facultatem qua^o
 dam quas qua sibi quom^oerha ut d^oscu^o m^oni
 p^oterha p^oterha q^o facultat^o de p^oterha q^o p^oterha
 ut imaginatio qua b^onta s^o nullo d^oscu^o m^oni
 ratiocinio s^o p^oterha cognitio e^o diu^o di^o cant quid
 n^ohle sibi sit q^o noxim^o e^o incomodum.

Vide - col.

Sto d^ont p^otes Deum no^o p^oterha p^oterha n^o p^oterha
 est q^ona n^o e^o forma ut s^o ca^o includunt im^o p^oterha
 nem q^o a^o Deo p^oterha abest: p^oterha aut^o Deum sup^o
 here ca^o efficientem in s^o sit xox^o omniu^o p^oterha
 ator: exemplare in s^o sit exemplaris forma omniu^o
 onales cum ad ipsum tang^o ad fine^o ultim^o o^o
 referant: Vide non inf^oty d^oly e^o de^o ab Alberto p^o
 Magn^o & alijs - Tricausalis. Hinc ille p^oterha p^oterha
 p^oterha de^o p^oterha in ca^o 2da p^oterha se solo s^o ca^o
 2da tm^o intelligenda e^o et ca^o efficienti & finali:
 xoxo aserunt p^oterha o^o effect^o minim^o labore
 duas causas ut^o efficientem cum nihil e^o se fiat
 e^o firem in nihil frustra fiat saltem respectu
 ar^o v^oter^o. p^oterha d^oly s^o p^oterha explicat^o maiori
 coland^o est licet omniu^o & ca^orum con^o p^oterha no^o
 ita p^oterha sit ut ubiq^o resp^oit s^o p^oterha e^o efficien^o
 resp^oit et n^o e^o forma; q^ona q^oden^o duo s^o ca^orum

Septim^o d^octum.

De^o d^oly ca^o p^oterha
n^o p^oterha p^oterha p^oterha

Septim^o d^octum.

Quom^o d^oly d^oly
sit intelligendum.

gna in subtilis corpore non datur quantumlibet duo
 priora inueniantur. Illud in epica conuersione
 ubi unum eorum finis eorum efficiens & e conuer-
 so: Nam quod est pro fine pendet a fine ali-
 equo finis non uera causa dicitur: Quicquid non pen-
 det ab alio ex se non potest esse ac finis reuera
 in initium abire: Omne autem quod est est regentium
 iam a quo in esse dicitur & conuenienter de conuen-
 ientibus hinc autem causa efficiens & ac quod est
 non potest et causa efficiens. Quod autem nulli
 rei efficiens causa conueniat cui non est finis
 competat probatur: quia quod ab efficiente causa fit
 per actionem aliquam fit; & omnis actio perdat
 bonum & finem & quod a causa efficiente fit per
 finem aliquem fit adeoque necesse finem finis
 uendicat. Item quod non potest causam efficiens
 non potest esse ab alio sed a se: quod potest esse a se
 est pro se & non pro alio: Non ergo finis potest unum
 quod fit. Illud quod certum est quod unum quod
 materia & forma partem esse formam finale dicitur
 dicitur; in talibus non possunt habere esse a se ali-
 adeo necesse fit ea ab alio & alium quod fit.

Nota bene.

Pro efficiente
 finem & pro con-
 uersione.

Ad quodlibet ex parte
 conuenienter quadrat
 aduersus uarietas
 conuenienter.

Quodammodo potest reuertere per omnia causam gna
 monstrare de qua non ad quodlibet reuertere conuenienter

quodlibet quatuor partita causarum varietas generat.

Quo dicitur Aristoteles Efficiens & finis esse sibi mutuo quantum ad hoc.

aut ob idem finem indicat. Et quo dicitur illi

2ab: 2do d nobis d mouet eis qd tota

anc et Magna: de efficientibus agit pp finem;

Non omnes effectus de causis finalibus h. illa h.

alterius gratia efficiunt V.g. Motus mang qd efficiunt

ob aia pp sumptu hinc ubi: Illi u. n. g. 2ab: q. pp

le expectat causam finalem nullam tunc ut conle

tas qd pp se expectat ab amica. Veru. hoc dicitur

nonnulla qd si p dicitur auctor scribit no usq. ad o

dati uera. Nam efficientes se agit pp finem ut

se facit: qd et omnes effectus ab ipso produciunt

finem. His no hinc e. ex artibus Cosmologia pbr.

quia qd omnes effectus ab efficiente produciunt qd ubi

abilis atq. referibit in finem nullum sine bo

fine mali. Deinde posito est qd impossibile qd

quis effectus ab efficiente produciunt referi con

trari no possit in alium finem; in illo ipse esse

q. alia ratione qd dicitur e. et sim. qd bonu qd p

due bonu sine fuerit: qd aptum qd effectibus

coneat atq. ab eodem expectat. Sic contemplatio

simb. seu aia finalis aia quatenus ea nece habeat causam finalem.

aptona ad sui amorem allinit. qd et contemplatio

causam finalem: Nam hinc causam finalem

Reijunt 2ab:

